Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 8.07.2021 www.osw.waw.pl

Wróg z Zachodu. Nowa rosyjska strategia bezpieczeństwa

Witold Rodkiewicz, Piotr Żochowski

2 lipca 2021 r. prezydent Władimir Putin podpisał nową *Strategię bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej*, która zastąpi wersję z roku 2015. Nowelizacja dokumentu co sześć lat jest obowiązkiem nałożonym na Radę Bezpieczeństwa FR, wynikającym z ustawy „O planowaniu strategicznym w Federacji Rosyjskiej". W odróżnieniu od poprzednich wersji obecna definiuje dziewięć strategicznych priorytetów bezpieczeństwa narodowego: ochronę ludności, obronność, bezpieczeństwo państwowe i publiczne, bezpieczeństwo informacyjne, bezpieczeństwo ekonomiczne, rozwój naukowo-techniczny, bezpieczeństwo ekologiczne, ochronę tradycyjnych wartości oraz stabilność strategiczną, powiązaną ze współpracą międzynarodową w oparciu o wzajemne korzyści. Strategia to kolejny dokument formalizujący i zaostrzający widoczny co najmniej od 2007 r. antyzachodni wektor polityki zagranicznej FR. Jego treść potwierdza, że polityka bezpieczeństwa państwa jest podporządkowana konfrontacji z Zachodem, która ma charakter systemowy (wynika z fundamentalnej niekompatybilności systemów społeczno-politycznych Rosji i Zachodu) i kompleksowy (obejmuje niemal wszystkie płaszczyzny ich interakcji).

Komentarz

- *Strategia bezpieczeństwa narodowego FR* nie ma charakteru obowiązkowych wytycznych dla aparatu państwowego, a w konsekwencji nie służy za podstawę przy podejmowaniu konkretnych decyzji przez instytucje państwowe i ich szefów. Jego realną funkcją jest komunikacja strategiczna skierowana zarówno do audytorium zagranicznego (tworzenie wizerunku, wysyłanie sygnałów politycznych), jak i wewnętrznego (narzucenie oficjalnej narracji). Jednocześnie takie dokumenty odzwierciedlają sposób myślenia nie tylko ich autorów (wywodzących się z aparatu bezpieczeństwa), lecz także politycznego kierownictwa Rosji (jako że autorzy starają się dopasować treść do jego oczekiwań).
- W porównaniu z wersją sprzed sześciu lat wymowa i treść *Strategii…* nie uległy zasadniczej zmianie. Odzwierciedla ona przekonanie establishmentu politycznego, że główne zagrożenie dla bezpieczeństwa FR stanowi Zachód i jego polityka. Dokument demonstruje też, że władze podchodzą do kwestii bezpieczeństwa w sposób całościowy, rozpatrując pod jego kątem wszystkie sfery działalności państwa, gospodarki i życia społecznego (łącznie z kulturą i moralnością).
- Podkreślając fundamentalną ciągłość pomiędzy wersjami z 2015 i 2021 r., należy także odnotować istotne zmiany w rozłożeniu akcentów oraz pojawienie się kilku nowych elementów. Po pierwsze rzuca się w oczy zaostrzenie antyzachodniego charakteru *Strategii…*, polegające na bardziej szczegółowym i konkretnym opisie stwarzanych jakoby

przez Zachód zagrożeń i wyraźniejszym wskazaniu go (lub Stanów Zjednoczonych) jako ich źródła. Widać też silniejsze akcentowanie, że niebezpieczeństwo to ma wymiar militarny, co również przekłada się na dokładniejsze jego objaśnienie. Z tym związana jest także teza o wzroście znaczenia siły jako „instrumentu osiągania celów geopolitycznych" (poprzedni dokument mówił o tym, że rola siły nie ulega zmniejszeniu).

- Rozbudowane i skonkretyzowane zostały części *Strategii…* omawiające zagrożenie destabilizacją polityczną i społeczną inspirowaną spoza kraju i tamże popieraną („kolorowa rewolucja"). W tym kontekście pojawia się też sformułowany po raz pierwszy w dokumencie tej rangi zarzut, że zagraniczni przeciwnicy świadomie wykorzystują „obiektywne trudności społeczno-ekonomiczne" Rosji. Z tym z kolei ściśle związane jest rozbudowanie i uszczegółowienie dwóch wątków: bezpieczeństwa informacyjnego (wyodrębnione jako oddzielny podrozdział) i „obrony tradycyjnych rosyjskich duchowo-moralnych wartości, kultury i pamięci historycznej" (zamiast znacznie mniej obszernego podrozdziału *Kultura* z 2015 r.). W tym kontekście dokument odnotowuje po raz pierwszy „dywersję informacyjno-psychologiczną" i „okcydentalizację" kultury jako wyzwania dla bezpieczeństwa FR. Treść tej jego części potwierdza i jednocześnie odzwierciedla znaczny wzrost (w porównaniu z 2015 r.) zaniepokojenia reżimu, a w szczególności aparatu bezpieczeństwa, sytuacją wewnętrzną w Rosji, a zwłaszcza możliwością jej destabilizacji politycznej.
- Autorzy znacznie rozbudowali podrozdział dotyczący bezpieczeństwa ekologicznego. Temat ten potraktowano jednak w sposób tradycyjny, tzn. dominują kwestie związane z wąsko pojmowaną ochroną środowiska, natomiast problematyka zmian klimatycznych zajmuje miejsce marginalne. Uderza, że dostrzeżono, iż „rozwój zielonej i nisko węglowodorowej gospodarki staje się główną kwestią międzynarodowej agendy", ale jednocześnie wskazano, że jedną z przyczyn wzrostu napięcia międzynarodowego i natężenia konfliktów pomiędzy państwami jest nasilająca się konkurencja o dostęp do zasobów naturalnych. To zestawienie stanowi dobrą ilustrację niekonsekwentnego połączenia w tym podrozdziale wątków starego i nowego myślenia.
- Dokument wskazuje jako fundamentalną wartość ochronę bytu „narodu Rosji". Ma ona być zagwarantowana przez stosowanie symetrycznych i asymetrycznych środków w celu zapobiegania i neutralizacji nieprzyjaznych działań, stanowiących zagrożenie dla suwerenności i integralności terytorialnej FR. Realizację państwowej polityki w obszarze bezpieczeństwa narodowego uznano za warunek zapewnienia wewnętrznej stabilności i zwiększenia potencjału ekonomicznego, politycznego, wojskowego i duchowego federacji. Podkreślono przy tym rosnące zagrożenie w sferze militarnej związane z rozbudową potencjału militarnego USA i NATO w pobliżu granic FR, aktywizacją obcej działalności wywiadowczej czy planowaniem użycia przeciwko Rosji dużych formacji wojskowych i broni jądrowej.
- Zadania, jakie wyznaczono w *Strategii…* Siłom Zbrojnym FR i aparatowi bezpieczeństwa, można uznać za standardowe i niewybiegające poza znane podejście doktrynalne. Oznacza to kontynuowanie polityki wojskowej związanej nie tylko z dalszą rozbudową i modernizacją sił zbrojnych, lecz także z mentalną „militaryzacją" społeczeństwa, które ma być świadome zagrożeń zewnętrznych i gotowe do obrony ojczyzny. W sferze bezpieczeństwa wewnętrznego resorty za nie odpowiedzialne będą wypełniać szeroko

zakrojone zadania – od zwalczania obcych agentur, poprzez zapobieganie terroryzmowi, ekstremizmowi politycznemu, korupcji i przestępczości zorganizowanej, po zapewnienie cyberbezpieczeństwa i bezpieczeństwa ekonomicznego państwa. W dokumencie potwierdzono omnipotencję tzw. resortów siłowych działających w imię zachowania „porządku konstytucyjnego", co oznacza m.in. kontrolowanie przez nie wszystkich sfer aktywności społecznej i gospodarczej.